5. *Босова Л. Л.* Типовая модель электронного учебника / Л. Л. Босова, Д. И. Мамонтов, А. Г. Козленко, В. В. Теренин // Открытое и дистанционное образование. – Томск. – 2012. – № 2(46). – С. 58-65.
6. *Босова Л. Л.* Электронный учебник нового поколения: понятие, структура, требования / Людмила Леонидовна Босова. – Електронний ресурс: ito.su/41/plenum/Bosova.html, Электронные учебники: рекомендации по разработке. – М.: Федеральное государственное автономное учреждение "Федеральный институт развития образования", 2012. – 24 с.
7. *Гуржій А. М.* Інформатика та інформаційні технології : [підручник для учнів професійно-технічних навчальних закладів] / А. М. Гуржій, Н. І. Поворознюк, В. В. Самсонов. – Харків : "Компанія СМІТ", 2007. – 352с.
8. Закон України "Про Концепцію Національної програми інформатизації" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/75/98- % D0% B2 % D1 % 80
9. *Карташова Л. А.* Сучасні IT-пристрої, їхні характеристики та перспектива використання у навчанні [Текст] / Л. А. Карташова, Т. М. Карташова // Комп'ютер у школі та сім'ї : науково-метод. журн. – 2013. – № 2. – С. 33-38.
10. Mann, Thomas. The Importance of Books, Free Access, and Libraries as Places and the Dangerous Inadequacy of the Information Science Paradigm // The Journal of Academic Librarianship. – July 2001. – № 27. – P. 268-281.
11. Waters, Donald J. The Metadata Harvesting Initiative of the Mellon Foundation // ARL Bimonthly Report. – August 2001. – № 217. – Електронний ресурс : http://www.arl.org/newsltr/217/waters.html

Юрженко В. В. Роль электронных учебных ресурсов в системах профессионального образования.

В статье рассматривается вопрос единого образовательного пространства, которое формируется и сохраняется разными способами, а средства информатизации выполняют в данном случае важную функцию и стимулируют его развитие.

Рассматриваются проблемы создания электронных учебных ресурсов, а также особенности их реализации и использования в системах профессионального образования, которые функционируют на разных ее уровнях.

***Ключевые слова**: электронные ресурсы, этапы информатизации, компьютеры, электронный учебник, игровая деятельность*

Yurzhenko V. The role of e-learning resources in the vocational education systems.

The article reveals the issue of a common educational space, which is formed and stored in different ways, while means of informatization carries out an important function and stimulate its development.

The problems of creation of e-learning resources, as well as features of their implementation and use in vocational education systems, which operate at its different levels, are discussed.

Keywords: electronic resources, stages of informatization, computers, electronic textbook, game activity

УДК 374-027.2

Яременко Л. В.

РОЗВИВАЛЬНА І НАВЧАЛЬНА ФУНКЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Аналізується природа та функції позашкільної освіти в системі сучасної освіти як такої; доведено, що сучасна позашкільна освіта сформувалася ще в надрах попередньої освітньої системи. Тому у вирі змін суспільної життєдіяльності загалом сьогодні опинилася і позашкільна освіта зокрема. Гармонійний особистісний розвиток, який відбувається у позашкільних навчальних закладах шляхом цілеспрямованої навчальної, трудової та іншої діяльності, створює умови для найбільш повновартісного розвитку розумового, творчого, духовного потенціалу

особистості. Тому становлення індивіда як суб'єкта навчання й розвитку виявляється об'єктом реалізації насамперед розвивальної і навчальної функцій позашкільної освіти.

Ключові поняття: *людина*, *особистість*, *творчість*, *свобода*, *освіта*, *функції освіти*, *розвивальна функція освіти*, *навчальна функція освіти*.

Проблема визначення основних функцій освіти передусім зумовлена тими трансформаціями, яких зазнає освітня система протягом історичного розвитку людства. Важливе значення у системі освіти має позашкільна освіта, оскільки на цьому рівні закладаються базові навички ініціативності та творчого освоєння дійсності у суб'єктів навчання. Щодо історичних передумов виникнення організованої освіти як підсистеми суспільства серед дослідників існують різні думки. Одні вчені визначальними вважають соціально-економічні чинники, матеріальне виробництво, інші виводять систему освіти з релігійних настановлень або особливостей практики державного управління. Враховуючи різні погляди, можна вважати, що система освіти сформувалася внаслідок історичних змін організації всієї суспільної життєдіяльності.

На концептуальному рівні з точки зору сучасної глобальної економіки система освіти була докладно охарактеризована сучасним американським дослідником Д. Нортом. Він зазначає: якщо суспільству вдається успішно використати освіту як систему впровадження цінностей, то результатом цього стає формування у свідомості членів суспільства ставлення до його цінностей, порядків, законів і традицій як легітимних – правильних та справедливих [1, с. 184].

Погоджуючись з міркуваннями Д. Норта, ми вважаємо, що інтегративна функція освіти на сучасному етапі проявляється саме у створенні аксіологічних орієнтирів розвитку соціуму. Адже, окрім пошуку найбільш ефективних засобів розкриття творчого потенціалу людини, окрім системного надання їй знань, освіта транслює, вкорінює у свідомості людини та культури певні гносеологічні, епістемологічні, методологічні, онтологічні, соціокультурні цінності, що вирішальним чином впливає на вибір вектора подальшого розвитку як особистості, так і культури в цілому.

Тому, як слушно зазначає М. Савостьянова, зберігає актуальність питання про аксіологічну самосвідомість освіти, про усвідомлення її ціннісно-смислового змісту. Освіта має яскраво виражену культуротворчу функцію. Тому аксіологічна самосвідомість робить освіту не тільки ефективною, але й сприяє зростанню її адекватності в умовах сучасної культури. Освіта не тільки транслює, але й обирає певні цінності науки і культури [2].

Ціннісний вибір, здійснюваний за посередництва системи освіти, охоплює низку соціокультурних складових. Відповідно на сучасному етапі розвитку людства можуть бути визначені основні соціальні функції освіти:

– функція цілепокладання. Система освіти діє не сама по собі і не у відриві від суспільства. У своїй діяльності вона керується не іманентно властивою їй внутрішньою логікою, а функціонує на основі певної мети, заданої суспільством, державою і відповідно є складовою державної політики;

– комунікативна функція (полягає у здійсненні процесу трансляції інформації за допомогою семіотичних систем);

– функція раціонального ідеологічного маніпулювання (полягає у здатності освіти впливати на свідомість учнів через систему переданих знань);

– соціалізаційна функція. Соціалізація має на меті формування людської особистості на основі залучення індивіда до численних цінностей накопичених соціумом. Цей процес здійснюється як шляхом цілеспрямованого виховання, так і шляхом неусвідомленого знаходження цінностей на основі набутих знань;

– функція мобілізації соціальної інформації (інформації, методологій). У будь-якому

суспільстві, у будь-які часи існують змісти (значення) діяльності, потреб його членів. Через ці інструменти соціум досягає мети за посередництва існуючої в ньому системи освіти. Накопичений суспільством обсяг інформації виступає як своєрідний інформаційний банк, що охоплює численні бази даних, як колективний суб'єкт втілюється згодом в інженерному й соціальному проектуванні, виробництві товарів і послуг, організаційно-управлінській сфері. Транслюючи інформацію й доступні бази знань, методів із суспільного інформаційного банку, відповідно до мети даного суспільства, будь-яка система освіти одночасно трансформує їх у комплекс здатностей та можливостей як учнів середніх або професійних навчальних закладів, так і студентів вузів. У цьому полягає унікальність виконуваної інститутом освіти функції;

– функція соціального відтворення (полягає у відтворенні соціальної структури суспільства за допомогою освіти);

– функція соціальної мобільності. Суспільні потреби прямо залежать від соціальної стратифікації даного суспільства. Процеси соціальної мобільності відображають динаміку кількісних й якісних змін соціальних прошарків і груп. Система освіти бере участь у формуванні нової соціальної реальності. Соціальна мобільність реалізується в результаті суб'єктивного визначення престижності або непрестижності суспільного становища індивіда й бажання обійняти це становище, що супроводжується наявністю відповідної освіти;

– функція соціальної селекції (відображає зв'язок механізмів освіти з соціальним просуванням особистості);

– гуманістична функція (характеризує об'єктивні потреби суспільного розвитку, що здійснюються засобами освіти);

– соціально-реабілітаційна функція (стосується відновлення дітей з особливими потребами у правах на успадкування культурно-історичного й соціального досвіду; досягнення максимально можливої інтеграції таких дітей у суспільство в доступних для них сферах завдяки освіті) [3, с. 108-109].

Зазначені функції *корелюють з функціями позашкільної освіти*. Остання може бути визначена як складова системи безперервної освіти, цілеспрямований процес та результат навчання, виховання, розвитку і соціалізації особистості у вільний час у позашкільних навчальних закладах й інших соціальних інституціях [4, с. 34].

Важлива особливість позашкільної освіти визначається тим, що, будучи складовою системи безперервної освіти, вона може здобуватися громадянами різних вікових категорій і характеризується добровільною участю у навчально-виховному процесі, відсутністю регламентуючих настанов, вільним вибором занять, диференціацією за інтересами до конкретної галузі науки, культури, техніки та технологій, постановкою перед кожним реально досяжних завдань, різноманітністю видів діяльності та сфер спілкування, що сприяє набуттю досвіду соціальних відносин [5, с. 14].

Відповідно до зазначених характеристик можуть бути виокремлені ключові функції позашкільної освіти – розвивальна і навчальна функції, функція організації дозвілля і функція професійного самовизначення, функція визначення індивідуального життєвого шляху особистості (індивідуальної траєкторії розвитку) і функція формування творчих здібностей тощо.

Розглянемо дві з цих функцій – розвивальну і навчальну – більш детально, зазначивши, що для системи позашкільної освіти, як і для освіти в цілому, визначальним, інтегративним завданням постає розвиток особистості. Адже саме гармонійний особистісний розвиток, що відбувається у позашкільних навчальних закладах шляхом цілеспрямованої навчальної, трудової та іншої діяльності, створює умови для якнайповнішої реалізації розумового, творчого, духовного потенціалу дітей, підлітків та

юнацтва. Відповідно передусім звернемося до реалізації позашкільною освітою *розвивальної функції*.

У нових соціально-економічних умовах відбувається формування нової особистісно-орієнтованої моделі освітнього процесу позашкільного закладу. Вона спрямована на формування освіченої особистості, що активно, конструктивно і творчо діє в умовах демократичного суспільства, побудованого на засадах ринкових відносин. Така особистісно-орієнтована модель освітнього процесу позашкільного закладу має забезпечити й зберегти для кожної дитини можливість розвивати себе згідно з власними інтересами, здібностями і талантами [6, с. 12].

Позашкільний навчальний заклад – це центр творчого розвитку індивідуальності дитини, її самореалізації, соціальної адаптації, духовного становлення, залучення до багатоманітного світу культури, формування ціннісного ставлення як до себе, так і до навколишнього освітнього середовища. Завдяки діяльності позашкільних закладів відбувається створення особливого соціального простору, який має відповідати меті творчого формотворчого впливу на майбутню особистість. Результатом діяльності таких закладів має стати дитина / підліток / юнак (дівчина), що знає і вміє надавати перевагу комусь (чомусь), приймати самостійні рішення, покладати на себе відповідальність, обґрунтовувати та відстоювати свою конструктивну позицію [7, с. 892].

Досягнення такої мети виховання уможливлюється створенням у позашкільному закладі згуртованого колективу. Позашкільний дитячий колектив – це специфічна спільнота дітей, яка гуртується передусім на добровільності, спільності, диференціації інтересів, спрямованості на певний вид навчальної та практичної діяльності. Це – середовище, де створюються умови для творчого, інтелектуального, духовного й фізичного розвитку дітей [8, с. 12].

Позашкільні заклади належать до так званих закладів неформального виховання. Але саме вони найдієвіше впливають на безперервне і свідоме духовне самовдосконалення, самовизначення дітей та молоді. Як зазначає Л. Сущенко, оскільки заняття в цих закладах є необов'язковими, вони природно "добудовують" незаповнені проміжки соціального становлення особистості. Свобода, можливість вибору улюблених занять у позашкільних закладах позитивно впливають на характер самоорганізації всього подальшого життя людини, її базову професійну підготовку і компетентність, допомагають знайти ідеальну модель майбутньої діяльності, вже в ранньому віці визначити своє місце в житті, повніше реалізувати творчі можливості [9].

Поліваріативність форм та змісту позашкільної освіти, здійснення її на основі добровільності створює можливості для індивідуалізації й диференціації навчання і виховання. Учню надається право обрати той зміст, форми навчання, які відповідають його індивідуальним інтересам, здібностям, психологічним очікуванням щодо власного розвитку. Залучення до нового колективу, соціально-культурного простору закладу розширює можливості для розвитку особистості, становлення її системи цінностей, може відігравати корекційну, компенсаторну роль у становленні особистості вихованця [10, с. 223-224].

Спостереження за позашкільним педагогічним процесом доводять: ані політичні, ані правові, ані моральні ідеї безпосередньо не мають вирішального впливу на цей процес. Головним чином на його успішність впливає їх сплав, сполука, специфічні духовні утворення, що виникають унаслідок взаємодії різних поглядів, уявлень і почуттів. Такі утворення характеризують стан взаємодії дитини з навколишнім середовищем. Вони визначають, які знання засвоєні дитиною формально, а які стали для неї цінністю, мають глибокий особистісний сенс, виявляються в емоційно-вольовому напруженні, у готовності до дії навіть у боротьбі з перешкодами, у мотивах реальної поведінки. Дитина виявляє

себе в позашкільному педагогічному процесі як суб'єкт суспільства, розкриваючи свою унікальність у конкретній творчій діяльності, пов'язаній із задоволенням її справжніх інтересів і прагнень [11, с. 4]. А саме становлення дитини в якості суб'єкта постає головною характеристикою особистісного розвитку і відповідно – виявом розвивальної функції позашкільної освіти.

Розвиток особистості в умовах позашкільного закладу є невіддільним від *навчальної функції*, яка також реалізується цими інституціями. До основних його напрямів, визначених у статті 15 Закону України "Про позашкільну освіту", належать:

– художньо-естетичний, який забезпечує розвиток творчих здібностей, обдарувань, здобуття вихованцями, учнями, слухачами практичних навичок, оволодіння знаннями у сфері вітчизняної і світової культури та мистецтва;

– туристсько-краєзнавчий, який спрямовується на залучення вихованців, учнів, слухачів до активної діяльності з вивчення історії рідного краю та довкілля, світової цивілізації, географічних, етнографічних, історичних об'єктів і явиш соціального життя, оволодіння практичними уміннями, навичками з туризму та краєзнавства;

– еколого-натуралістичний, який передбачає оволодіння вихованцями, учнями, слухачами знаннями про навколишнє середовище, формування екологічної культури особистості, набуття знань і досвіду розв'язання екологічних проблем, залучення до практичної природоохоронної роботи й інших біологічних напрямів, формування знань, навичок у галузях сільського господарства (квітництво, лісництво, садівництво, грибівництво, бджільництво);

– науково-технічний, який забезпечує набуття вихованцями, учнями, слухачами техніко-технологічних умінь, навичок, розширення наукового світогляду, підготовку до активної науково-дослідної роботи, оволодіння сучасною технікою та технологіями;

– дослідницько-експериментальний, який сприяє залученню вихованців, учнів, слухачів до науково-дослідницької, експериментальної, конструкторської, винахідницької роботи в різних галузях науки, техніки, культури, мистецтва, а також створенню умов для творчого самовдосконалення та виявлення, розвитку і підтримки юних талантів й обдарувань;

– фізкультурно-спортивний або спортивний, який забезпечує розвиток фізичних здібностей вихованців, учнів, слухачів, необхідні умови для повноцінного оздоровлення, загартування, змістовного відпочинку, дозвілля, занять фізичною культурою та спортом, підготовку спортивного резерву для збірних команд України, набуття навичок здорового способу життя;

– військово-патріотичний, який забезпечує належний рівень підготовки вихованців, учнів, слухачів до військової служби, виховання патріотичних почуттів та громадянської відповідальності;

– бібліотечно-бібліографічний, який спрямований на поглиблення пізнавальних інтересів вихованців, учнів, слухачів, підвищення їх інформаційної культури, набуття навичок і умінь орієнтуватися у зростаючому потоці інформації;

– соціально-реабілітаційний, який забезпечує соціальне становлення, розвиток інтересів, здібностей, нахилів, потреб у самореалізації вихованців, учнів, слухачів, підготовку їх до активної професійної та громадської діяльності, організацію змістовного дозвілля й відпочинку;

– оздоровчий, який забезпечує необхідні умови для змістовного відпочинку, передбачає оволодіння вихованцями, учнями, слухачами знаннями про здоровий спосіб життя, організацію їх оздоровлення, набуття і закріплення навичок, зміцнення особистого здоров'я, формування гігієнічної культури особистості;

– гуманітарний, який забезпечує розвиток здібностей, обдарувань, практичних

навичок вихованців, учнів, слухачів, оволодіння знаннями з основ наук соціально-гуманітарного циклу [12].

За визначенням експертів, чільне місце у здійсненні функції навчання дітей та підлітків в межах позашкільних закладів посідає система Малої Академії наук (МАН) України. Серед форм роботи МАН виділяють такі:навчальна (навчальні сесії, індивідуальні та групові консультації, робот мобільного консультаційного пункту, обласних профільних шкіл, стажування на кафедрах вищих навчальних закладів; гурткова робота); організаційно-масова (зльоти юних науковців, учнівські конференції, конкурс-захист науково-дослідницьких робіт, виставки науково-технічної творчості, конкурси творчих робіт); навчально-оздоровча (навчально-оздоровчі сесії, подорожі, походи, тематичні та комплексні експедиції, польові практики).

Діяльність профільних гуртків і наукових секцій відділень МАН здійснюється за спеціально розробленими програмами та навчальними планами, що забезпечують базову підготовку з навчальних дисциплін, формують навички пошуково-дослідницької діяльності, сприяють формуванню творчої особистості учня старшої школи. Ця діяльність профільних гуртків, наукових секцій, характеризується різноманітністю форм проведення занять. Поширеними є навчальні лекції, семінари, навчально-практичні заняття, колективна та індивідуальна пошуково-дослідницька діяльність, експедиції, екскурсії, заняття в бібліотеці, музеї. Так, зокрема, на Сумщині методично-організаційним центром роботи позашкільних закладів є Сумський обласний центр позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю, а Сумське територіальне відділення МАН України – навчальний комплекс у структурі зазначеного закладу. Навчально-виховна робота в учнівських творчих об'єднаннях Сумського територіального відділення МАН України та наукових товариствах учнів (НТУ) області здійснюється на трьох навчально-організаційних рівнях: 1) початковому (ознайомчому), спрямованому на навчання учнів основам дослідницької діяльності за обраним профілем, широке використання ними елементів дослідницької роботи (дослідно-експериментальної, пошукової, конструкторської, проектної) у профільній навчально-творчій діяльності; 2) основному (навчально-дослідницькому), спрямованому на поглиблення знань, умінь, навичок учнів з базових дисциплін; на розвиток їх інтересів до систематизованої навчально-дослідницької, творчої діяльності роботи за обраними напрямами; профорієнтаційну діяльність; на забезпечення участі учнів у практичній дослідницькій роботі (у складі пошукових, експедиційних загонів; за науковими та освітніми дослідницькими проектами, програмами; за індивідуальною тематикою тощо), масових формах роботи: олімпіадах, турнірах, конкурсах, виставках, зльотах юних науковців, тижнях науки і техніки; 3) вищому (пошуково-дослідницькому), спрямованому на організацію систематизованої індивідуальної та колективної пошуково-дослідницької роботи слухачів наукових секцій під керівництвом наукових консультантів, педагогів-практиків; на забезпечення їх участі у Всеукраїнському конкурсі науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України, інших заходах дослідницького спрямування (міжнародних, всеукраїнських, регіональних наукових та освітніх проектах, програмах, конкурсах, турнірах, конференціях), підготовку старшокласників до продовження дослідницької діяльності у ВНЗ [13, с. 262].

Діяльність МАН України сприяє створенню такої системи навчальної роботи у сучасних позашкільних закладах, у якій чільне місце належало б пошуково-дослідницькій діяльності учнів за різними напрямами та на різних навчально-організаційних рівнях, а її освітній аспект забезпечував би цілісність освітніх концепцій (програм) навчальних закладів.

Загалом же в Україні динаміка охоплення дітей різними напрямами навчання в системі позашкільної освіти залишається досить нерівномірною. Якщо у 1960–1990-х рр.

переважав інтерес дітей до технічної творчості, то у 2010 р. найбільш масовими були такі напрями позашкільної освіти, як художньо-естетичний (44% від загальної кількості дітей, які займаються в системі позашкільної освіти), науково-технічний (18%), еколого-натуралістичний (11%), туристсько-краєзнавчий (9%), фізкультурно-спортивний (6%) [14, с. 81].

Дослідники звертають увагу на те, що якщо упродовж 60–80-х рр. XX ст. різними видами діяльності у позашкільних установах були охоплені майже всі діти (за винятком 3-7%), то у 2010 р. в позашкільних закладах України займалося 35,5% від загальної кількості дітей шкільного віку [15, с. 81]. Особливо загострюється проблема збереження і розширення мережі позашкільних навчальних закладів різних типів державної та комунальної форм власності: так, зокрема, протягом 2009–2010 рр. в Україні були ліквідовані понад 20 таких закладів. У сільській місцевості позашкільні заклади діють лише у кожному десятому районі [16].

Така соціокультурна проблема, на наш погляд, пояснюється комплексом причин. З одного боку, серед сучасних дітей та підлітків помітно посилюється індивідуалізація, що знаходить вияв і в зменшенні їх інтересу до колективних форм діяльності. Поширеними є випадки, коли основну частину позаурочного часу (у випадку неналежного виховання з боку батьків, їх байдужості до занять дітей, відсутності контролю) діти та підлітки проводять у віртуальному середовищі, створеному за допомогою комп'ютерних засобів.

З другого боку, на ефективність виконання позашкільними закладами навчальної функції помітно впливає їх фінансування. Якщо у 1991 р. фінансування позашкільної освіти в Україні становило 4,4% ВВП бюджетних видатків від загального освітянського бюджету, то у 2009 р. воно знизилося до 4,0% ВВП. Основні статті видатків бюджету у цій сфері спрямовані не на підвищення якості освіти, а на виплати зарплати і комунальні платежі (понад 70% усього фінансування) [17].

Водночас статті 89 та 90 Бюджетного кодексу України не передбачають міжбюджетного трансферту для коригування видатків місцевих бюджетів, що здійснюються на утримання позашкільних навчальних закладів; стаття 91 Бюджетного кодексу передбачає, що ці видатки є виключно компетенцією місцевих бюджетів [18].

Р. Науменко зауважує, що окремі керівники місцевих органів виконавчої влади трактують зазначені положення Бюджетного кодексу як можливість повного припинення фінансування позашкільних закладів. Про такі непоодинокі явища свідчить практика окремих районних та міських рад, що унеможливлює відвідування учнями позашкільних навчальних закладів, у тому числі спортивного (дитячі спортивні школи), мистецького (музичні й художні школи) профілю. Цим самим порушуються положення Закону України "Про позашкільну освіту", у якому наголошується, що позашкільний навчальний заклад має статус широкодоступного, повинен забезпечувати потреби особистості у творчій самореалізації та організації змістовного дозвілля. Регулювання зазначеної проблеми законами України про Державний бюджет не забезпечує стабільності функціонування позашкільних закладів і потребуватиме постійного коригування [19].

Нарешті, серйозну проблему становить змістовна наповненість навчання у позашкільних закладах. Вона безпосередньо пов'язана з працею педагогів цих закладів. На жаль, констатує К. Мусаєв, у сучасних умовах педагогічний процес у позашкільних закладах ще не завжди є спрямованим на виховання всебічно розвиненої особистості з урахуванням її духовно-творчого потенціалу. У деяких випадках педагогічний процес у позашкільних закладах має надто інформативний характер. Часто спостерігається внутрішня скутість у взаємовідносинах педагогів та дітей, відсутність на заняттях у гуртках і секціях високої культури праці, щирості, згуртованості, зацікавленості справою, низька психолого-педагогічна ерудиція педагогів, їхня методична безпорадність

у розширенні зони творчого пошуку, відсутність нових педагогічних технологій та ідей. І як наслідок – багато дітей, не знаходячи адекватного застосування своїм можливостям, змінюють один гурток на інший, а в деяких випадках зовсім залишають позашкільні заклади [20].

Тому не можна применшити ту відповідальність, яка покладається на позашкільного педагога. Для успішного здійснення ним процесу навчання він повинен відповідати певним професійним характеристикам. Зокрема, О. Дрозд зазначає, що працівник позашкільного закладу освіти має бути людиною компетентною, здатною викликати творчу активність вихованців, сприяти соціальній адаптації дітей та підлітків, будувати свою діяльність на засадах співтворчості й толерантності. Враховуючи суспільний попит, а також сучасні вимоги до знань і умінь молодої людини, позашкільні навчальні заклади, крім традиційних, надають нові освітні послуги (гуртки вивчення комп'ютерної грамотності, іноземних мов, економічних дисциплін, основ бізнесу). Відповідно й працівник позашкільного закладу має безперервно займатися самовдосконаленням, бути людиною сучасною, добре обізнаною в діяльності різноманітних молодіжних рухів і культур [21]. Отже, успішна реалізація процесу навчання передбачає багатоплановість, багатоваріантність завдань, ситуацій, у яких працює позашкільний педагог, виконуючи своєрідну роль посередника між особистістю та суспільством.

Використана література:

1. *Красовська О. Ю.* Роль освіти в сучасних глобальних умовах / О. Ю. Красовська // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2011. – № 1 (4). – С. 182-188.
2. *Савостьянова М.* У пошуках ціннісно-смислового змісту освіти [Електронний ресурс] / М. Савостьянова. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vird/2011_13/PDF/5.pdf.
3. *Позднякова-Кирбят'єва Е. Г.* Соціальні функції освіти в сучасному українському суспільстві / Е. Г. Позднякова-Кирбят'єва // Соціальна перспектива і регіональний розвиток. – 2007. – Вип. 2. – С. 107-109.
4. *Биковська О. В.* Позашкільна освіта: теоретико-методичні аспекти / О. В. Биковська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальній школі. – 2009. – № 2. – С. 34-37.
5. *Биковська О. В.* Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01 / О. В. Биковська ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2008. – 44 с.
6. *Берека В. Є.* Соціально-педагогічні основи розвитку позашкільної освіти в Україні (1957–2000 роки) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. Є. Берека ; Інститут педагогіки АПН України. – К., 2001. – 22 с.
7. *Трофименко Н. Є.* Позашкільний навчальний заклад як один із чинників формування ціннісного самоставлення дошкільників / Н. Є. Трофименко // Проблеми сучасної психології : збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – 2011. – Вип. 11. – С. 889-897.
8. *Пустовіт Г.* Деякі аспекти методології позашкільної освіти / Г. Пустовіт // Шлях освіти. – 2000. – № 2. – С. 11-15.
9. *Сущенко Л. О.* Педагогічні орієнтири наукового пошуку шляхів розвитку творчої активності особистості в позашкільному закладі [Електронний ресурс] / Л. О. Сущенко. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2011_16/files/P1611_41.pdf
10. *Литовченко О. В.* Виховний потенціал позашкільних навчальних закладів: рівні реалізації виховних можливостей / О. В. Литовченко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 14. – Книга І. – С. 220-229.
11. *Сущенко Т. І.* Позашкільний педагогічний процес як унікальне явище організації дитячої життєтворчості / Т. І. Сущенко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. – Запоріжжя, 2005. – Вип. 36. – С. 3-6.
12. Закон України "Про позашкільну освіту" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1841-14
13. *Крекотіна Т. М.* Роль позашкільної освіти у формуванні особистості школяра / Т. М. Крекотіна // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика. – 2010. – Вип. 3. – С. 257-263.
14. *Балахтар В. В.* Роль педагогічно організованого дозвілля дітей та підлітків у формуванні і розвитку особистості / В. В. Балахтар // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2011. – № 1(8). – С. 78-81.

15. *Балахтар В. В.* Роль педагогічно організованого дозвілля дітей та підлітків у формуванні і розвитку особистості / В. В. Балахтар // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2011. – № 1 (8). – С. 78-81.
16. *Пустовіт Г.* Позашкільні навчальні заклади – погляд у майбутнє [Електронний ресурс] / Г. Пустовіт. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2011_3/pustosv.pdf
17. *Науменко Р. А.* До питання фінансового забезпечення позашкільної освіти в Україні [Електронний ресурс] / Р. А. Науменко. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum /Nvamu_upravl/2010_4/21.pdf
18. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua /laws/show/2456-17
19. *Науменко Р. А.* Державне регулювання розвитком позашкільної освіти в Україні [Електронний ресурс] / Р. А. Науменко. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/e-journals/dutp/2005-2/txts /galuz/05nrapou.pdf
20. *Мусаєв К. Ф.* Основні напрямки організації навчальної діяльності в позашкільних закладах [Електронний ресурс] / К. Ф. Мусаєв. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal /soc_gum/pspo/2009_23_1/Musaev.pdf
21. *Дрозд О. В.* Особливості підготовки педагогічних працівників для толерантної взаємодії у позашкільних навчальних закладах [Електронний ресурс] / О. В. Дрозд. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ped/2008_14/drozd.pdf

Яременко Л. Развивающая и обучающая функции внешкольного образования.

Анализируется природа и функции внешкольного образования в системе современного образования как такой; доказано, что современное внешкольное образование сформировалось еще в недрах предыдущей образовательной системы. Поэтому в водовороте изменений общественной жизнедеятельности в целом сегодня очутилась и внешкольное образование в частности. Гармоничное личностное развитие, которое происходит во внешкольных учебных заведениях путем целеустремленной учебной, трудовой и другой деятельности, создает условия для наиболее полностоимостного развития умственного, творческого, духовного потенциала личности. Поэтому становление индивида как субъекта учебы и развития оказывается объектом реализации в первую очередь развивающей и учебной функций внешкольного образования.

***Ключевые слова**: человек, личность, творчество, свобода, образование, функции образования, развивающая функция образования, учебная функция образования.*

Yaremenko L. Developing and teaching functions of out-of-school education.

Nature and functions of out-of-school education is analysed in the system of modern education as such; it is well-proven that modern out-of-school education was formed as early as the bowels of the earth of the previous educational system. Therefore in the whirlpool of changes public vital functions on the whole today found oneself and out-of-school education in particular. Harmonious personality development, which takes a place in out-of-school educational establishments by purposeful educational, labour and to other activity, creates terms for the most fullcost development of mental, creative, spiritual potential of personality. Therefore becoming of individual as subject of studies and development appears the object of realization of above all things developing and educational functions of out-of-school education.

Keywords: man, personality, creation, freedom, education, functions of education, developing function of education, educational function of education.

УДК 378.091.33-027.22:37

Бадьора С. М.

ЗАДАЧНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ ПЕДАГОГІКИ В УНІВЕРСИТЕТІ

У статті з'ясовано особливості застосування задачного підходу під час вивчення педагогіки. Акцентовано увагу на тому, що традиційним на сьогодні, незважаючи на значну